

Aan : De gemeenteraden
Van : ISD Bollenstreek
Onderwerp : Stand van zaken beheersmaatregelen Wmo
Datum : 12 december 2024
Ter : Ter informatie

Samenvatting

De afgelopen jaren is met de raden van de ISD-gemeenten en met het dagelijks bestuur van de ISD Bollenstreek regelmatig over de beheersmaatregelen Wmo gesproken. Ook de adviesraden sociaal domein zijn daarbij betrokken en om input gevraagd. De vergrijzing, de toenemende uitgaven van de Zorgkosten en het gebrek aan voldoende personeel bij zorgaanbieders zijn aanleiding geweest om te kijken naar deze beheersmaatregelen voor de Wmo. De beheersmaatregelen bestonden uit:

1. Voorstellen die wettelijk niet mogen en de invoering daarvan een bevoegdheid van de raad zijn.
2. Voorstellen die politiek gevoelig kunnen liggen en een bevoegdheid zijn van het dagelijks bestuur.
3. Voorstellen die een bevoegdheid van het dagelijks bestuur zijn en ingevoerd kunnen worden.
4. Voorstellen die al ingevoerd zijn.

In dit raadsmemo vindt u een totaaloverzicht van al deze maatregelen en welke besluiten zijn genomen inclusief de planning van maatregelen die nog niet zijn uitgevoerd. Waar mogelijk zijn de financiële consequenties aangegeven. Bij de maatregelen Hulp bij het Huishouden en Begeleiding zijn de financiële effecten het hoogst en dat is logisch omdat de kosten voor deze voorzieningen een groot deel van de uitgaven Wmo betreffen. Bij de financiële consequenties wel de kanttekening dat aan deze bedragen geen rechten kunnen worden ontleend. Ze zijn gebaseerd op een aantal aannames, die jaarlijks kunnen afwijken.

Bij al deze maatregelen blijven zorgvuldigheid van het onderzoek naar een Wmo voorziening, heldere communicatie en maatwerk van essentieel belang.

1. Voorstellen die wettelijk niet mogen

De bevoegdheid voor besluitvorming van deze maatregelen (eerder ook de rode maatregelen genoemd) ligt bij de gemeenteraden. Dit omdat een eventuele uitvoering van die maatregelen afwijken van de bestaande wetgeving. De ISD heeft het dagelijks bestuur geadviseerd om deze maatregelen niet door te voeren. Het vervroegd en zelfstandig invoeren van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor Wmo voorzieningen is in strijd met de huidige wet en regelgeving. Recente uitspraken van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) onderschrijven dit. Gemeenten als Leusden en Krimpen aan den IJssel, die de inkomensafhankelijke bijdrage wel vervroegd hebben ingevoerd, hebben na de uitspraak van de CRVB besloten om de ingevoerde maatregel weer terug te draaien. Het wel invoeren van deze maatregelen brengt risico's met zich mee, zoals negatieve media-aandacht en een toename van juridische kosten van bezwaar- en beroepsprocedures. Op landelijk niveau staat de herinvoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage op de planning. Herinvoering daarvan leidt naar onze mening en op basis van eerdere ervaringen tot minder instroom en snellere uitstroom en daarmee ook tot minder kosten.

Rode en niet in te voeren maatregelen zijn:

- Inkomensafhankelijke bijdrage voor Hulp bij Huishouden in te voeren
- Inkomensafhankelijke bijdrage voor begeleiding in te voeren
- Inkomensafhankelijke bijdrage voor vervoer in te voeren
- Inkomensafhankelijke bijdrage voor woningaanpassingen in te voeren
- Inkomensafhankelijke bijdrage voor hulpmiddelen in te voeren
- Alleen ZIN toekenningen Hulp bij Huishouden, geen Pgb's meer
- Alleen ZIN toekenningen begeleiding, geen Pgb's meer
- Besparingsbijdrage voor vervoersvoorzieningen te vragen

Besluit dagelijks bestuur rode maatregelen

Het dagelijks bestuur heeft het advies van de ISD overgenomen en besloten om deze voorstellen niet in te voeren en daarmee ook niet aan de raden aan te bieden.

2. Voorstellen die politiek gevoelig kunnen liggen en een bevoegdheid zijn van het dagelijks bestuur

De bevoegdheid voor besluitvorming van de deze maatregelen (de zogenaamde oranje maatregelen) ligt bij het dagelijks bestuur. De ISD heeft geadviseerd om alle voorgestelde maatregelen door te voeren, met uitzondering van het algemeen gebruikelijk maken van een scooter. Het algemeen gebruikelijk maken van een scooter is juridisch niet toegestaan. Het toch invoeren daarvan brengt de eerder aangegeven risico's met zich mee, zoals negatieve media-aandacht en een toename van juridische kosten van bezwaar- en beroepsprocedures.

Voor het anders indiceren van begeleiding en dagbesteding willen wij benadrukken dat we bij iedere situatie uitgebreid onderzoeken of het inzetten van een lage(re) klasse passend is al dan niet in combinatie met algemene voorliggende mogelijkheden. In de Uitvoeringsregels maatschappelijke ondersteuning 2024 is het onderzoek naar de persoonlijke situatie van de klant en een op maat gemaakt arrangement uitgebreid beschreven. Wanneer een lage klasse niet passend kan de ISD gemotiveerd daarvan afwijken.

Oranje in te voeren of al ingevoerde maatregelen zijn:

- Hulp bij huishouden licht (HbH Light)
- Schoonmaakbedrijven inzetten voor bepaalde doelgroepen
- Geen Pgb voor Hulp bij het Huishouden, tenzij
- Geen Pgb voor begeleiding, tenzij
- Scooter algemeen gebruikelijk beschouwen
- Maximale snelheid scooter naar beneden bijstellen (te weten 8 km per uur)
- Voorzienbaarheid als uitgangspunt te nemen
- Geen vergoeding bij eigen aanschaf
- Alleen aankopen als huurprijs de kosten overstijgt
- Individuele begeleiding voor maximaal klasse 1 afgeven tenzij
- Dagbesteding voor maximaal 2 dagdelen afgeven tenzij

Besluit dagelijks bestuur oranje maatregelen

HbH Light is per 1 november 2023 ingevoerd en via het raadsmemo van oktober 2023 met u gedeeld. Bij de Halfjaarcijfers 2024 die u hebt ontvangen zit een korte analyse van HbH Light. HbH Light geldt alleen voor de gemeenten Lisse, Noordwijk en Teylingen, omdat daar sprake is van een Schoon en Leefbaar huis.

Voor de Hulp bij het Huishouden is een nieuwe aanbesteding gestart. De mogelijke inzet van schoonmaakbedrijven voor bepaalde doelgroepen en of dat juridisch mag nemen we bij deze aanbesteding mee. De geplande ingangsdatum van deze aanbesteding is 1 juni 2025.

De voorwaarden om voor een Pgb Hulp bij het Huishouden of begeleiding in aanmerking te komen zijn strenger. De motivatie voor een Pgb moet helder zijn en de inwoner moet in staat zijn om Pgb-houder te zijn en de taken die daarbij horen goed uit te kunnen voeren.

Het dagelijks bestuur staat achter het advies om het algemeen gebruikelijk maken van een scooter niet uit te voeren, omdat dit wettelijk niet mag. Het dagelijks bestuur heeft een positief besluit genomen over de scooter van maximaal 8 km per uur, de voorzienbaarheid als uitgangspunt, geen vergoeding bij eigen aanschaf en alleen aankopen als de huurprijs de kosten overstijgt. Voor hulpmiddelen loopt een aanbesteding. Vanaf de nieuwe aanbesteding geldt de maximale snelheid voor scooters van 8 km per uur. Het uitgangspunt is namelijk noodzakelijkheid en niet wenselijkheid. Als de inwoner in zijn persoonlijke situatie een scooter met een hogere maximale snelheid wenselijk acht, dan komen de meerkosten voor eigen rekening en verstrekt de ISD de scooter als een persoonsgebonden budget.

Het dagelijks bestuur is akkoord gegaan met de voorstellen voor 'Individuele begeleiding voor maximaal klasse 1 afgeven, tenzij' en 'dagbesteding voor maximaal 2 dagdelen afgeven, tenzij'. Deze voorstellen leiden tot lagere uitgaven van de Wmo kosten. Voor de dagbesteding is de aanwezigheid van de algemene voorzieningen belangrijk. Deze zijn voorliggend voor een Wmo voorziening en de aanwezigheid is per gemeente wisselend.

Het dagelijks bestuur vindt het belangrijk dat verantwoord bezuinigd wordt en dat schrijnende gevallen voorkomen moeten worden. De insteek van de voorstellen is ook gebaseerd op 'uitvoeren, tenzij'. Bij de indicatiestelling kijkt de ISD daar zorgvuldig naar en blijft er altijd sprake van maatwerk. Het dagelijks bestuur vindt het belangrijk dat er een goede monitoring plaatsvindt, zodat de effecten van algemene voorzieningen en beheersmaatregelen zichtbaar zijn.

Voor de 'Individuele begeleiding voor maximaal klasse 1 afgeven, tenzij' en 'dagbesteding voor maximaal 2 dagdelen afgeven, tenzij' is de geplande invoeringsdatum 1 januari 2025. Dat geldt voor nieuwe klanten en voor herindicaties. Bij een herindicatie kan dit betekenen dat iemand eerst vier dagdelen dagbesteding had en na de herindicatie twee dagdelen. Deze keuze kan uitsluitend worden gemaakt als er een alternatieve algemene voorziening of voorliggende oplossing beschikbaar is. Bij de invoering van deze nieuwe maatregelen is het belangrijk om mogelijke risico's en doorwerkingseffecten zorgvuldig in kaart te brengen, zoals overbelasting van mantelzorgers, verwaarlozing van klanten, impact op de kwaliteit van zorg en financiële druk op het zorgsysteem. Om deze risico's te beheersen en tijdig te signaleren zorgen zijn periodieke evaluaties, feedbackmechanismen en versterking van mantelzorgondersteuning belangrijk.

3. Voorstellen die een bevoegdheid van het dagelijks bestuur zijn en ingevoerd kunnen worden.

Deze voorstellen (de zogenaamde groene maatregelen) passen binnen de huidige wetgeving en beleid en zijn eerder direct intern verwerkt en meegenomen met de nieuwe aanbestedingen voor Hulp bij het Huishouden en begeleiding. De geplande invoeringsdatum van de nieuwe aanbesteding voor Hulp bij het Huishouden is 1 april 2025.

De maatregel wooncomplexen en nieuwbouw levensloopbestendig ligt bij de gemeenten.

Groene maatregelen zijn:

- Terug naar pxq (urenindicatie voor Hulp bij het Huishouden)
- Werken in percelen Hulp bij het Huishouden
- Minder zorgaanbieders Hulp bij het Huishouden
- Minder zorgaanbieders begeleiding
- Doelen bij Pgb begeleiding
- Wooncomplexen en nieuwbouw levensloopbestendig

4. Voorstellen die al ingevoerd zijn

Deze maatregelen (de zogenaamde blauwe maatregelen) passen binnen de huidige wetgeving en beleid en zijn al ingevoerd. De uitvoering van de maatregel meer algemeen gebruikelijke voorzieningen ligt bij de gemeenten. Het aantal beschikbare algemene voorzieningen is per gemeente wisselend, maar binnen alle gemeenten is de urgentie daarvan zeker aanwezig. Algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen zijn communicerende vaten. Bij meer algemene voorzieningen is de verwachting dat het aantal maatwerkvoorzieningen daalt en daarmee ook de kosten.

Blauwe maatregelen:

- Meer algemene voorzieningen
- Rolstoelen voor incidenteel gebruik niet meer verstrekken
- Zelf betalen luxe product

Financiële effecten per beheersmaatregel

In onderstaande tabel staat per maatregel de mogelijk verwachte kostenbesparing per jaar (tenzij anders aangegeven). De geschatte besparing is berekend op basis van een verwachte succesratio van 70% en een jaarlijkse herindicatie van minimaal 30%, waarbij de uitstroom gelijk is aan de instroom. De cijfers zijn gebaseerd op gegevens uit 2023. Voor herindicaties geldt een maximale besparing. Op termijn zijn alle klanten geherindiceerd. Kanttekening hierbij is dat deze cijfers schattingen zijn en op historische data zijn gebaseerd. In de praktijk kunnen de werkelijke besparingen afwijken. Dat is mede afhankelijk van de beschikbare algemene voorzieningen. De mogelijke effecten van nieuwe aanbestedingen zijn bij deze bedragen niet meegenomen.

Individuele begeleiding voor maximaal klasse 1 afgeven tenzij	Hillegom: € 100.000 Lisse: € 160.000 Noordwijk: € 130.000 Teylingen: € 240.000 Totaal: € 630.000
Dagbesteding voor maximaal 2 dagdelen afgeven tenzij	Hillegom: € 80.000 Lisse: € 70.000 Noordwijk: € 140.000 Teylingen: € 120.000 Totaal: € 410.000
HbH Light	Bij HbH Light is het huidige tarief circa 40% goedkoper. De kosten voor 'schoon en leefbaar' bedragen in 2024 per maand € 346,27. De kosten per maand 'HbH light' bedragen € 207,76. HbH light is € 138,51 per maand goedkoper. In 2024 is tot en met juni 2024 een totaalbedrag van € 166.767 minder uitgegeven dan dat het geval was geweest bij 'schoon en leefbaar'. Per gemeente is dat over de eerste 5 maanden van 2024: Hillegom: nvt Lisse: € 51.111 Noordwijk: € 59.836 Teylingen: € 55.820 Totaal: € 166.767
Scootmobiel max 8 km	Deze maatregel nemen we mee met de nieuwe aanbesteding hulpmiddelen. De exacte besparing is pas duidelijk na deze aanbesteding en afhankelijk van het aantal scootmobielen.
Schoonmaakbedrijven in zetten voor bepaalde doelgroepen	Schoonmaakbedrijven kunnen zich inschrijven voor de aanbesteding. Financiële effecten zijn nog niet bekend.
Voorzienbaarheid als uitgangspunt te nemen <i>(je wordt ouder, zelf rekening mee houden, bijv. bad naar douche of gelijkvloers wonen).</i>	Uit de praktijk en monitoring moet straks blijken hoeveel het financieel voordeel van deze maatregel is.
Geen vergoeding bij eigen aanschaf	Uit de praktijk en monitoring moet straks blijken hoeveel het financieel voordeel van deze maatregel is.
Alleen aankopen als huurprijs de kosten overstijgt	Kostenbesparing door selectief aankopen van hulpmiddelen. Het is niet in te schatten hoeveel de kostenbesparing precies is.

Zorg in Natura, tenzij voor Hulp bij het Huishouden	Door striktere toekenning van pgb's en een voorkeur voor zorg in natura, is de verwachting dat de kwaliteit en rechtmatigheid verbeteren. Dit kan leiden tot aanzienlijke besparingen op de lange termijn. Dit komt doordat minder mensen onterecht een pgb ontvangen en de kosten voor ZIN-aanbieders beter gecontroleerd kunnen worden.
Zorg in Natura, tenzij voor begeleiding	Door striktere toekenning van pgb's en een voorkeur voor zorg in natura, is de verwachting dat de kwaliteit en rechtmatigheid verbeteren. Dit kan leiden tot aanzienlijke besparingen op lange termijn. Dit komt doordat minder mensen onterecht een pgb ontvangen en de kosten voor ZIN-aanbieders beter gecontroleerd kunnen worden.

Reactie adviesraden sociaal domein

De besluiten die het dagelijks bestuur in augustus 2024 heeft genomen zijn ook naar de adviesraden sociaal domein gestuurd. Vorig jaar hebben de adviesraden de colleges al een uitgebreide reactie gestuurd op de conceptvoorstellen. Daaruit bleek dat de adviesraden begrip hebben voor de noodzaak om de Zorguitgaven beheersbaar te houden. Wat de rode voorstellen betreft stonden de adviesraden positief tegenover de invoering van de eigen bijdrage voor een aantal maatwerkvoorzieningen Wmo, maar dat is gelet op het besluit van het dagelijks bestuur over de rode voorstellen niet van toepassing. De adviesraden vinden het jammer dat de inkomensafhankelijke bijdrage niet eerder wordt ingevoerd dan de wettelijke aanpassing, maar er is ook begrip over de genomen besluiten.

Vanuit de adviesraden is verder inhoudelijk geen reactie gegeven op de besluiten van het dagelijks bestuur van augustus 2024. De ISD heeft op verzoek van twee adviesraden (Noordwijk en Teylingen) met hen een afspraak gemaakt om de besluiten toe te lichten.

Vanuit de adviesraden is eerder het advies gegeven om burgers meer bewust te laten worden van de kosten, zodat ze ook mede verantwoordelijk zijn voor de uitgaven van gemeenschapsgelden. Daarbij blijft het belangrijk dat inwoners die hulp nodig hebben en het niet zelf of met hun sociale netwerk kunnen regelen of zelf niet kunnen betalen de zorg krijgen die noodzakelijk is. Ook maatwerk is en blijft wenselijk. De adviesraden blijven graag op de hoogte van de ontwikkelingen. De ISD zorgt dat de adviesraden op de hoogte blijft van de nieuwe ontwikkelingen.

Communicatie

Bij de Wmo is altijd sprake van maatwerk en dat geldt ook voor onze communicatie.

Het onderzoek/het gesprek met de inwoner die een hulpvraag heeft speelt hierbij een belangrijke rol. In dat persoonlijke gesprek onderzoeken we wat de inwoner nog zelf kan/al heeft gedaan. Daarnaast kijken we wat mogelijk is of al gedaan is met behulp van zijn eigen sociaal netwerk of wat mogelijk is via een algemene voorziening. Uiteindelijk blijkt uit dat onderzoek of een maatwerkvoorziening noodzakelijk is en welke maatwerkvoorziening passend is en past binnen de kaders van de Wmo.

We communiceren vooraf standaard niet hoeveel en welke zorg iemand kan krijgen.

De ISD zorgt dat de inwoners tijdens de gesprekken, in de gespreksverslagen en in de brieven duidelijk uitgelegd krijgen welke zorg/voorziening ze mogen verwachten. Via de website/folders passen we voor zover nodig de informatie aan.